

NRA.12-ST-1.2.2025

Senat Rzeczypospolitej Polskiej
Kancelaria Senatu
ul. Wiejska 6/8
00-902 Warszawa

Podmiot wnoszący petycję:
Naczelna Rada Adwokacka

Osoba reprezentująca:
adw. Przemysław Rosati

PETYCJA
w sprawie złożenia w interesie publicznym petycji
dotyczącej uchylenia ustawy o lekarzu sądowym

Na podstawie art. 1 ust. 1 ustawy z dnia 26 maja 1982 r. Prawo o adwokaturze i art. 2 ustawy z dnia 11 lipca 2014 r. o petycjach, działając w interesie publicznym, w tym w interesie wymiaru sprawiedliwości, mając na względzie troskę o jego prawidłowe funkcjonowanie, Naczelna Rada Adwokacka składa petycję do Senatu Rzeczypospolitej Polskiej, w interesie publicznym, w sprawie podjęcia inicjatywy ustawodawczej mającej na celu zmianę przepisów prawa, tj. zmiany:

- ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. z 2024 r. poz. 1568),
- ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego (Dz. U. z 2024 r. poz. 37, 1222 i 1248),
- ustawy z dnia 5 grudnia 1996 r. o zawodach lekarza i lekarza dentysty (Dz. U. z 2024 r. poz. 1287),
- ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. – Prawo o ustroju sądów powszechnych (Dz. U. z 2024 r. poz. 334),
- ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (Dz. U. z 2024 r. poz. 959 i 1237),

- ustawy z dnia 6 listopada 2008 r. o prawach pacjenta i Rzeczniku Praw Pacjenta (Dz. U. z 2024 r. poz. 581),
- ustawy z dnia 28 stycznia 2016 r. – Prawo o prokuraturze (Dz. U. z 2024 r. poz. 390),
- ustawy z dnia 22 marca 2018 r. o komornikach sądowych (Dz. U. z 2024 r. poz. 1458),
- oraz uchylene ustawy z dnia 15 czerwca 2007 r. o lekarzu sądowym (Dz. U. poz. 849, z 2008 r. poz. 293 oraz z 2011 r. poz. 622)

w oparciu o projekt ustawy wraz z uzasadnieniem stanowiący załącznik do niniejszego pisma.

adw. Przemysław Rosati

Załączniki:

1. Uchwała nr 570/2024 Prezydium NRA z 5 grudnia 2024 roku.
2. Projekt ustawy o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego, ustawy – Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw, oraz o uchyleniu ustawy o lekarzu sądowym z uzasadnieniem.
3. Deklarowane skutki regulacji (DSR) projektu ustawy o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego, ustawy – Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw, oraz o uchyleniu ustawy o lekarzu sądowym.

UCHWAŁA NR 570/2024
Prezydium Naczelnej Rady Adwokackiej
z dnia 5 grudnia 2024 r.

**w sprawie złożenia w interesie publicznym petycji
dotyczącej uchylenia ustawy o lekarzu sądowym**

Na podstawie art. 1 ust. 1 ustawy z dnia 26 maja 1982 r. Prawo o adwokaturze i art. 2 ustawy z dnia 11 lipca 2014 r. o petycjach, *działając w interesie publicznym, w tym w interesie wymiaru sprawiedliwości, mając na względzie troskę o jego prawidłowe funkcjonowanie*, Prezydium Naczelnej Rady Adwokackiej uchwala, co następuje:

1. Wystąpić do Sejmu RP, Senatu RP i Rady Ministrów z petycją w interesie publicznym w sprawie podjęcia działań zmierzających do skorzystania przez w/w podmioty z inicjatywy ustawodawczej mającej na celu zmianę przepisów prawa, tj.:

- ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. z 2024 r. poz. 1568),
- ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego (Dz. U. z 2024 r. poz. 37, 1222 i 1248),
- ustawy z dnia 5 grudnia 1996 r. o zawodach lekarza i lekarza dentysty (Dz. U. z 2024 r. poz. 1287),
- ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. – Prawo o ustroju sądów powszechnych (Dz. U. z 2024 r. poz. 334),
- ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (Dz. U. z 2024 r. poz. 959 i 1237),
- ustawy z dnia 6 listopada 2008 r. o prawach pacjenta i Rzeczniku Praw Pacjenta (Dz. U. z 2024 r. poz. 581),
- ustawy z dnia 28 stycznia 2016 r. – Prawo o prokuraturze (Dz. U. z 2024 r. poz. 390),
- ustawy z dnia 22 marca 2018 r. o komornikach sądowych (Dz. U. z 2024 r. poz. 1458),
- oraz uchylenie ustawy z dnia 15 czerwca 2007 r. o lekarzu sądowym (Dz. U. poz. 849, z 2008 r. poz. 293 oraz z 2011 r. poz. 622),

w oparciu o projekt ustawy wraz z uzasadnieniem stanowiący załącznik do niniejszej uchwały.

2. Wyrazić zgodę na ujawnienie na stronie internetowej podmiotu rozpatrującego petycję lub urzędu go obsługującego danych podmiotu wnoszącego petycję.
3. Upoważnić adw. Przemysława Rosatego do reprezentowania Naczelnej Rady Adwokackiej w pracach nad petycją przed podmiotami wskazanymi w pkt 1 uchwały, w tym do złożenia petycji.

adw. ~~Przemysław~~ Rosati

USTAWA

z dnia 2024 r.

o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego, ustawy – Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw, oraz o uchyleniu ustawy o lekarzu sądowym

Art. 1. W ustawie z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. z 2024 r. poz. 1568) wprowadza się następujące zmiany:

- 1) w art. 214¹ w § 1 wyrazy „wystawionego przez lekarza sądowego” zastępuje się wyrazami „wystawionego przez lekarza”;
- 2) w art. 1058 § 2 otrzymuje brzmienie:

„§ 2. Na wniosek jednej ze stron i na jej koszt zarządza się zbadanie stanu zdrowia dłużnika przez lekarza.”.

Art. 2. W ustawie z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego (Dz. U. z 2024 r. poz. 37, 1222 i 1248) wprowadza się następujące zmiany:

- 1) w art. 117 w § 2a wyrazy „wystawionego przez lekarza sądowego” zastępuje się wyrazami „wystawionego przez lekarza”;
- 2) w art. 618 w § 1 pkt 9 otrzymuje brzmienie:

„9) należności biegłych lub instytucji wyznaczonych do wydania opinii lub wystawienia zaświadczenia;”.

Art. 3. W ustawie z dnia 5 grudnia 1996 r. o zawodach lekarza i lekarza dentysty (Dz. U. z 2024 r. poz. 1287) w art. 40 w ust. 2 pkt 5 otrzymuje brzmienie:

„5) zachodzi potrzeba przekazania niezbędnych informacji o pacjencie innemu lekarzowi w związku z jego czynnościami prowadzonymi na polecenie sądu albo mającymi na celu wystawienie opinii lub zaświadczenia, które mają być przedstawione w sądzie w ramach toczącego się postępowania;”.

Art. 4. W ustawie z dnia 27 lipca 2001 r. – Prawo o ustroju sądów powszechnych (Dz. U. z 2024 r. poz. 334) wprowadza się następujące zmiany:

- 1) w art. 113 w § 2 zdanie drugie otrzymuje brzmienie:

„We wniosku obwiniony jest obowiązany wykazać poprzez złożenie zaświadczenia wystawionego przez lekarza, że jego stan zdrowia uniemożliwia mu udział w postępowaniu dyscyplinarnym.”;

- 2) w art. 175a w ust. 1 pkt 3 otrzymuje brzmienie:

„3) biegłych sądowych, mediatorów oraz ławników”.

Art. 5. W ustawie z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (Dz. U. z 2024 r. poz. 959 i 1237) w art. 5 w ust. 1 pkt 10 otrzymuje brzmienie:

„10) koszty wystawienia zaświadczenia przez lekarza;”;

Art. 6. W ustawie z dnia 6 listopada 2008 r. o prawach pacjenta i Rzeczniku Praw Pacjenta (Dz. U. z 2024 r. poz. 581) w art. 26 w ust. 3 pkt 3 otrzymuje brzmienie:

„3) ministrowi właściwemu do spraw zdrowia, sądom, w tym sądom dyscyplinarnym, prokuraturom, lekarzom i rzecznikom odpowiedzialności zawodowej, w związku z prowadzonym postępowaniem;”.

Art. 7. W ustawie z dnia 28 stycznia 2016 r. – Prawo o prokuraturze (Dz. U. z 2024 r. poz. 390) w art. 156 w § 3 zdanie drugie otrzymuje brzmienie:

„We wniosku obwiniony jest obowiązany wykazać, w szczególności poprzez złożenie zaświadczenia wystawionego przez lekarza, że jego stan zdrowia uniemożliwia mu udział w postępowaniu dyscyplinarnym.”.

Art. 8. W ustawie z dnia 22 marca 2018 r. o komornikach sądowych (Dz. U. z 2024 r. poz. 1458) w art. 247 w ust. 1 wyrazy „zaświadczenie lekarza sądowego” zastępuje się wyrazami „zaświadczenie lekarza”.

Art. 9. Uchyla się ustawę z dnia 15 czerwca 2007 r. o lekarzu sądowym (Dz. U. poz. 849, z 2008 r. poz. 293 oraz z 2011 r. poz. 622).

Art. 10. 1. Opinie wydane w postępowaniach sądowych przez lekarzy sądowych przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy zachowują ważność, a zaświadczenia przez nich wystawione są skuteczne w datach określonych w tych zaświadczeniach.

2. Umowy, o których mowa w art. 2 ust. 1 ustawy uchylanej w art. 9 wygasają z dniem wejścia w życie ustawy.

Art. 11. Ustawa wchodzi w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia.

UZASADNIENIE

Projekt ustawy zawarty w niniejszym przedłożeniu ma na celu rozwiązanie problemu utrudnionej dostępności, a w licznych przypadkach nawet całkowitego jej braku, do czynności powierzonych przepisami rangi ustawowej lekarzom sądowym.

Instytucja lekarza sądowego została wprowadzona ustawą z dnia 15 czerwca 2007 r. o lekarzu sądowym (Dz. U. poz. 849). Zgodnie z brzmieniem art. 1 ust. 2 tej ustawy jej przepisy stosuje się „w przypadkach dotyczących usprawiedliwiania niestawienia z powodu choroby, na wezwanie lub zawiadomienie sądu lub organu prowadzącego postępowanie karne, w postępowaniu prowadzonym na podstawie ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. z 2024 r. poz. 1568) oraz ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego (Dz. U. z 2024 r. poz. 37, 1222 i 1248), stron, ich przedstawicieli ustawowych, pełnomocników, świadków, oskarżonych, obrońców i innych uczestników postępowania”. W praktyce jednak – jak wykazują analizy przeprowadzone przez Naczelną Radę Adwokacką w kwietniu i październiku 2024 r. na podstawie informacji dostępnych na stronach internetowych poszczególnych sądów okręgowych na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej – w dziesięciu okręgach sądowych lekarze sądowi nie są w ogóle dostępni (brak zawartych umów między lekarzami a prezesami tych sądów), a w pozostałych okręgach sądowych ich liczba jest niewystarczająca, aby można było zrealizować obowiązek wynikający z przepisów prawa, które obligują do uzyskania takiego zaświadczenia ([link do analizy](#)).

Szczególną uwagę należy zwrócić na sytuację obywatela, któremu państwo nie zapewnia dostępności do lekarza sądowego przy jednoczesnym formułowaniu takiego wymogu w ustawie. Obywatel nie może ponosić negatywnych konsekwencji takiej sytuacji. Samorząd adwokacki podnosił, że sytuacja związana z niedostępnością lekarzy sądowych, dotyka również adwokatów i rzutuje na możliwość wykonywania przez nich zawodu. W praktyce bowiem nagminne są sytuacje, w których nawet figurowanie lekarza sądowego na liście prowadzonej przez prezesa sądu nie oznacza jego rzeczywistej dostępności, przede wszystkim przed terminem wyznaczonej czynności procesowej. W konsekwencji zaś osoby potrzebujące usprawiedliwić swoje niestawienie na wezwanie lub zawiadomienie sądu lub organu prowadzącego postępowanie z powodu choroby, obowiązane do posiadania zaświadczenia, z przyczyn obiektywnych nie mogą uczynić zadość wymaganiu ustawy i zdane są na ocenę sądu co do wiarygodności powodu niestawienia, co rodzi ryzyko niespełnienia przesłanek do skutecznego usprawiedliwienia swego niestawienia i dalszych negatywnych skutków takiej sytuacji, które w zależności od etapu postępowania i rodzaju sprawy lub sytuacji procesowej mogą być bardzo dotkliwe, a często też nieodwracalne.

Dodatkowo należy wskazać, że z uwagi na brak dostępności lekarzy sądowych o różnych specjalizacjach, lekarze ci, wydając zaświadczenia potwierdzające zdolność lub niezdolność do stawienia się na wezwanie lub zawiadomienie organu uprawnionego, powielają diagnozy innych lekarzy, znajdujące się w przedkładanej im dokumentacji medycznej, nie czując się kompetentnymi do czynienia własnych ustaleń. To zaś prowadzi do wniosku, że dalsze utrzymywanie w systemie prawa instytucji lekarza sądowego jest zbyteczne i niecelowe. W dobie pełnej kontroli państwa (ZUS, KRUS, NFZ i tp.) nad elektronicznym systemem

wystawiania zwolnień i zaświadczeń lekarskich celowe i wystarczające wydaje się powierzenie obowiązków lekarzy sądowych lekarzom szeroko rozumianej Służby Zdrowia.

Jak pokazuje przytoczona analiza przeprowadzona przez NRA, przedstawiony problem ma wymiar ogólnopolski i jego rozwiązanie poprzez dokonanie niezbędnych zmian ustawowych jest uzasadnioną i jedyną metodą, która pozwoli ten problem rozwiązać w relatywnie krótkim czasie. Przemawia za tym również brak zainteresowania tym zagadnieniem ze strony Ministra Sprawiedliwości, który był wielokrotnie informowany w tej sprawie przez najwyższe władze Adwokatury (m.in. pismo Prezesa Naczelnej Rady Adwokackiej z dnia 6 .05.2024 r. znak: NRA.145-I.7.2024 – [\(link do pisma Prezesa NRA\)](#)). Swoje wystąpienie do Ministra Sprawiedliwości w tej sprawie skierował również Rzecznik Praw Obywatelskich – prof. Marcin Wiącek w piśmie z 3.06.2024 r. znak: VII.7014.5.2024.AMB [\(link do pisma RPO\)](#).

Do przedkładanego projektu, zgodnie z art. 34 ust. 3a uchwały Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 30 lipca 1992 r. – Regulamin Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej (M. P. z 2022 r. poz. 990, z późn. zm.), wnioskodawcy załączają formularz prezentujący deklarowane skutki regulacji.

DEKLAROWANE SKUTKI REGULACJI (DSR) projektu ustawy

Informacja o projekcie

a) Tytuł projektu:

o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego, ustawy – Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw, oraz o uchyleniu ustawy o lekarzu sądowym

b) Przedstawiciel wnioskodawcy:

I. Część wstępna

[1] Zwięzły opis zidentyfikowanego problemu i proponowanych rozwiązań.

Projektowana regulacja ma na celu rozwiązanie problemu dostępności stron i uczestników postępowań przed sądami i organami procesowymi do lekarzy sądowych w przypadkach konieczności usprawiedliwienia niemożności stawienia się na wezwanie sądu lub organu procesowego. Jak wykazały analizy prowadzone przez Naczelną Radę Adwokacką, Na terenie RP we właściwości miejscowej sądów okręgowych działa na podstawie odpowiednich umów 222 lekarzy sądowych, a w dziesięciu okręgach nie ma ich w ogóle. Taki stan rzeczy powoduje, że obywatele biorący w różnym charakterze (stron, uczestników, pełnomocników, świadków, etc.) udział w postępowaniach przed sądami i innymi organami procesowymi mają utrudniony, a często wyłączony dostęp do lekarzy sądowych, którzy jako jedyni są upoważnieni do wystawiania zaświadczeń usprawiedliwiających ich niemożność stawienia się na wezwanie tych sądów lub organów. To zaś może za sobą pociągać dla obywateli negatywne skutki, które zwłaszcza w sytuacjach procesowych mogą być nieodwracalne.

Proponowane rozwiązanie polega na uchyleniu ustawy z dnia 15 czerwca 2007 r. o lekarzu sądowym i sędowanie czynności dokonywanych przez lekarzy sądowych na lekarzy praktykujących w oparciu o inne normy prawa. Wnioskodawcy są przekonani o tym, że proponowane rozwiązanie przyczyni się do szybkiej zmiany przedstawionej sytuacji i tym samym umożliwienia obywatelom terminowego usprawiedliwiania niestawiennictwa przed sądami i organami procesowymi.

Projektowane przepisy art. 1–8 to nowelizacje ustaw:

- Kodeks postępowania cywilnego,
- Kodeks postępowania karnego,
- zawodach lekarza i lekarza dentystry,
- Prawo o ustroju sądów powszechnych,
- kosztach sądowych w sprawach cywilnych,
- prawach pacjenta i Rzeczniku Praw Pacjenta,
- Prawo o prokuraturze,
- komornikach sądowych,

polegające na usunięciu z nich występującego w różnych przypadkach i w różnych liczbach określenia „lekarz sądowy”. Zastosowane techniki legislacyjne są adekwatne do charakteru i redakcji poszczególnych przepisów nowelizowanych ustaw.

Art. 9 projektu to przepis uchylający ustawę o lekarzu sądowym.

Art. 10 stanowi tzw. przepis przejściowy, zgodnie z którym opinie i zaświadczenia wydane przez lekarzy sądowych zachowują ważność, z tym, że zaświadczenia o niezdolności do stawiennictwa – w datach w nich wskazanych, a umowy zawarte przez prezesów sądów okręgowych z lekarzami, czyniące ich lekarzami sądowymi, wygasają z dniem wejścia w życie projektowanej ustawy.

Art. 11 to przepis o wejściu w życie projektowanej ustawy, który jest zgodny dyspozycją art. 4 ust. 1 ustawy z dnia 20 lipca 2000 r. o ogłaszaniu aktów normatywnych i niektórych innych aktów prawnych (Dz. U. z 2019 r. poz. 1461), określającego termin 14-dniowy *vacatio legis*, jako podstawowy standard wprowadzania w życie przepisów aktów normatywnych.

Trzeba podkreślić, że utrzymanie *status quo* spowoduje, że obywatele, podobnie jak ich pełnomocnicy, a w efekcie również szeroko rozumiany wymiar sprawiedliwości, nadal będą ponosić konsekwencje systemu niewydolnego w zakresie działania lekarzy sądowych.

[2] Czy były rozważane rozwiązania alternatywne?

- Tak
- Nie

II. Wymogi określone w art. 34 ust. 2 pkt 3–5 regulaminu Sejmu

[3] Jakie są przewidywane skutki prawne projektowanych rozwiązań?

Projekt jest spójny terminologicznie i systemowo, gdyż uchylając ustawę o lekarzu sądowym jednocześnie usuwa z innych ustaw to pojęcie, zapewniając zarazem ciągłość w realizacji zadań lekarzy sądowych przez lekarzy powszechnie dostępnych w podmiotach leczniczych.

Projekt, poprzez nakierowanie na poprawę sytuacji ogromnej rzeszy obywateli poruszających się w różnym charakterze po instytucjach wymiaru sprawiedliwości jest zgodny z Konstytucją RP, w tym z konstytucyjnym standardem ochrony wolności i praw.

Regulowana projektem problematyka nie wchodzi w zakres przepisów prawa Unii Europejskiej i nie podlega obowiązkom notyfikacyjnym przewidzianym przepisami prawa UE.

[4] Jakie są przewidywane skutki społeczne projektowanych rozwiązań?

Zasadniczym zamierzeniem projektodawców i celem przedkładanego projektu jest wyeliminowanie z obrotu prawnego instytucji lekarza sądowego, jako nieefektywnej i w praktyce utrudniającej funkcjonowanie obywateli w sferze wymiaru sprawiedliwości, zwłaszcza przy występowaniu w różnych rolach przed sądami, organami prokuratury. Brak możliwości uzyskania na czas zaświadczenia o niezdolności do stawiennictwa ze względu na stan zdrowia może wywołać negatywne skutki dla stron postępowania, ale również dla ich pełnomocników czy świadków. Uchylenie ustawy o lekarzu sądowym i scedowanie jego czynności na środowisko lekarskie – liczne i daleko bardziej dostępne dla obywateli – pozwoli obywatelom na czas dopełniać niezbędnych formalności w postępowaniach przed instytucjami wymiaru sprawiedliwości.

[5] Jakie są przewidywane skutki gospodarcze projektowanych rozwiązań?

Nie dotyczy

[6] Jakie są przewidywane skutki finansowe projektowanych rozwiązań, w szczególności wpływ na sektor finansów publicznych, w tym na budżet państwa i budżety jednostek samorządu terytorialnego?

Wprowadzenie w życie projektowanej regulacji nie wygeneruje wydatków po stronie budżetu państwa ani budżetów jednostek samorządu terytorialnego

[7] Wykaz źródeł finansowania, jeśli projekt ustawy pociąga za sobą obciążenie budżetu państwa lub budżetów jednostek samorządu terytorialnego.

Nie dotyczy

[8] Czy projekt ustawy podlega procedurze notyfikacyjnej?

➤ Nie

Tak, ponieważ:

- ~~określa plan przyznania lub zmiany pomocy państwa (art. 108 ust. 3 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej);~~
- ~~zawiera przepisy techniczne (dyrektywa (UE) 1535/2015);~~
- ~~dotyczy dziedziny podlegającej kompetencji Europejskiego Banku Centralnego (art. 127 ust. 4 tiret drugie TfUE);~~
- ~~ma zastosowanie do usług świadczonych przez usługodawców (dyrektywa 2006/123/WE);~~
- ~~dotyczy innych niż wymienione wyżej dziedzin objętych procedurą notyfikacyjną.~~

III. Wymogi określone w art. 34 ust. 2a i 2b regulaminu Sejmu

[9] Czy projekt ustawy zawiera przepisy określające zasady podejmowania, wykonywania lub zakończenia działalności gospodarczej (art. 34 ust. 2a regulaminu Sejmu)?

➤ Nie

➤ ~~Tak~~

[10] Czy wdrożenie projektowanych przepisów spowoduje obciążenia administracyjne mikroprzedsiębiorców, małych i średnich przedsiębiorców (art. 34 ust. 2a regulaminu Sejmu)?

➤ Nie

➤ ~~Tak~~

[11] Czy projekt ustawy zawiera przepisy regulacyjne lub określa wymogi dotyczące świadczenia usług transgranicznych w rozumieniu ustawy z dnia 22 grudnia 2015 r. o zasadach uznawania kwalifikacji zawodowych nabytych w państwach członkowskich Unii Europejskiej (art. 34 ust. 2b regulaminu Sejmu)?

➤ Nie

➤ ~~Tak~~